

ПЕНЬО ПЕНЕВ

Минко Николов

По някаква нелепа и обидна привичка ние живите обикновено се разминаваме, без да погледнем по-дълбоко в очите си, без да се замислим, че върху челото на всеки от нас грее една невидима звезда. Едва като загубим близкия човек, ние осъзнаваме каква пустота е зейнала край нас, която никога няма да се запълни. Сигурно за това един френски автор бе писал, че светът на нашите мъртви е по-богат от света на живите.

Още по-странна е съдбата на поетите. Приживе хората често съжителствуват с тях, без да разпознаят същинските им черти. Дори в клишираните измерения на всекидневието техните особености изглеждат като смешни чудатости. Отиде ли си обаче истински поет, образът му изведнъж придобива друго озарение. Даже малките негови странности получават значимост и всяка негова прищявка носи тайнствен смисъл. Тогава всички любопитствуват да разгадаят „загадката“.

Пеньо Пенев ходеше сред нас и ние чувствавахме каква мълчалива, смръщена правда излъчва погледът му, каква доброта е скрита зад бавните му и тежки думи. Още първите му стихове отронваха звуци на една музика сурова и искрена, а зад момчешкия громол, зад неокастрения стих бдеше една сила, затаена и готова да избухне.

Но едва след трагичния край на поета ние се вгледахме по-зорко в набразденото от сто въпроса чело, в продраната от светкавици душа. Много стихотворения, възприемани просто като римуван текст, сега натезаха, подобно на плод, налян от горешината на едно крайно напрежение. Съзнанието за един живот, подложен на изненади и превратности, зазвуча като предчувствие:

Плодовете
едва са зазрели.
Аз ги чакам. . .
О, труден мой ден!
А не знам
старини ще живея ли —
всичко може да стане
със мен!

Днес е излишно да спорим за присъствието на Пеньо Пенев в дните на нашия живот. Както неведнъж се е случвало, преди още критиците да напишат своите студии и литературни портрети, читателите прегър-

наха наследството на поета. Издадените негови произведения не стигат до витрините на книжарниците, екземплярите се разграбват от още недо-развързаните пакети, за тях хората се редят по опашки. Читателят не се изкушава от теоретически многоглаголства, нито пък се интересува от подмолната игра на страстите в литературното всекидневие. Той протяга нетърпеливо ръце към онова, което му е нужно, което говори на неговия език. Той търси поезията, за да получи една ласка, една надежда, един отговор.

Някакъв безпогрешен инстинкт ръководи поетите, когато те създават изкуство достоверно, напълно необходимо на хората. По-откровените, които не са сковани от пуритански предразсъдъци, дори споделят особената си увереност в собственото призвание. Сигурно те знаят, че ги очаква присмех, обвинения в нескромност и в прекалено самочувствие. Наоколо кръстосват безброй манияци, които също смятат себе си за избраници в изкуството. В забързаността си хората трудно различават едните от другите, истински одарените от симулантите и често объркват адреса. В очите на мнозина и Пеньо Пенев щеше да мине за неуравновесен самохвалко, ако прочетеха редовете, които той записваше в своя бележник: „Мястото ми е запазено в нашата литература, както в Менделеевата таблица има запазени места.“

Откъде се роди самочувството у един все още оформящ се поет, та да говори за себе си като „барабанчик в похода“, като „глас и съвест на епохата“? Дали той само подражаваше на своя литературен идол Маяковски, който го бе покори с поетичното си гръмогласие, с трибунната си дикция на поет-новатор, предводител на поетически батальони?

Пеньо Пенев си отиде, без да е навършил и 30 години. В гласа му наистина имаше подражателство и дрезгавост, в мислите му — незрялост. Но той блъскаше криле по стръмния бряг на едно време, кипящо и неуглегнало. Той се задъхваше в забързаните му темпове, надвигваше се с неговия грохот, разпъваше се от неговите контрасти. Той бе обхванат от неизтощима жажда да бъде в центъра, там, дето е най-горещо, дето се пробват характерите и каляват волите. Той не се шегуваше с поезията и тя отреди на него — момъка с бухнали коси, с ватенка на обикновен строител, самоук и без значителна литературна култура — отреди му да пречупи насрещни ветрове в нашата съвременност, да стане възел на нейните противоречия.

Самата натура на Пеньо Пенев издаваше някакво противодействие срещу загладените и зализани стихчета, срещу гланцираните и сладникави поетически изделия, които са чужди на грохота на епохата. Той не можеше да търпи лирическото мъркане, глухия и сподавен шепот, затворената в херметически кръгове поезия. Него го мамеха далечните хоризонти, едрите машаби, преборването на грамадни препятствия. С верния си инстинкт той разбра, че голяма поезия се ражда в схватка с големи проблеми.

О, колко трудности за нас дойдоха,
завидна беше нашата съдба!
Ний не живяхме дни, епоха —
борба живяхме ний, борба!

Пеньо Пенев дойде в Димитровград, когато градът се създаваше, когато в него прииждаха бригадири в сини униформи, а строителите ходеха с памуклийки и ботуши. Още нямаше улици и площади, магазини и културни клубове. Бъдещият поет идваше направо от ученическата

скамейка, минал бригадирската школа на язовир „Росстрой“, вътрешно зареден и подготвен да стане строител на новия град. В съдбата на този младеж от севлиевското село Добромирка се оглежда социалното родословие на хиляди млади хора в нашата родина, чийто произход е селски, но които облякоха ватенките и тръгнаха по скелите на големите строежи. Ние сме в правото си да кажем, че Димитровград отгледа поета Пеню Пенев. Градът на младостта беше люлка на неговата поезия и в това има нещо дълбоко символично, тъй като Димитровград значи още: преходът между две епохи, родилните мъки на новото, преобразеното лице на страната. Сам поетът притежава съзнание на димитровградски жител. Като се завръща временно към селския си дом, той поема дъх с пълни гърди и протръбвява високо своето ново гражданство:

Тънки зилове
звънко звънят
към селото, където съм раждан.
Добромирка, срещни си синът —
на Димитровград
новия гражданин!

Първата книга на Пеню Пенев „Добро утро, хора!“ е част от летописа на димитровградското строителство, глава от ненаписаната биография на града. Тук стиховете са неумели и сурови понякога, грапави и дори подражателни по форма. Те приличат на римувани агиттабла, на стихотворни плакати. Но дали плакатността всякога е синоним на неизкуството? И дали гладкостта на стиха означава непременно достойнство?

Пеню Пенев се чувствуваше син на сурово и мъжествено време, време, което не обича литературните деликатеси, а предпочита първичното, отсечено и камшично слово. Той възприемаше нашето строителство като поход, като фронт. Той пишеше за бойците от петилетките, за сраженията по строителните обекти. Строфите му се начупиха не само по образа на Маяковски, а и от самия задъхан темп на труда. Неспокойният и напрегнат ритъм на работата по строителните площадки тласка стиха му по неравни вълни. Строежът е даден като живо същество, той диша „трек-скан, наежен“. Стиховете се отсичат повелително, като призив:

— Дай бетон!
Още дай!
Напълни!
Издигни!
С цех готов
Първи май
ще посрещнем
ний!

Но Пеню Пенев не е певец само на ускорените темпове, на скелите и кофражите, на заводските корпуси и новоиздигнатите жилищни блокове. Той не регистрира единствено външните показатели, материалните форми на голямото преобразование. Той жадува да бъде поет на строителите, да схване преди всичко човека, душевните промени, които се извършват в него. Панорамата на новите заводи и жилища би могла да изненада всекиго. На нея ще се наслади и случайният посетител, туристът, който минава за няколко часа да разгледа интересния обект. Каква обаче е същинската функция на поезията? Да се спуска в ония „артезиански дълбочини“ на съвременния живот, които остават скрити за страничния наблюдател, недостъпни за обектива на фото-репортера. Достойнство на пое-

зията е, че не възприема строителството само като пропаганден декор или таблица за изпълнение на производствени норми. Пеньо Пенев познава душата на строителите, защото е един от тях. Стиховете му са творени в общение с хората, сред мъжете с попукани ръце и обветрени лица. Между поет и герой няма отчуждение, няма разстояние, а съществува вътрешна близост и взаимно доверие.

Какъв е портретът на строителя, създаден от Пеньо Пенев? Преди всичко това е портрет на човек-победител. Той знае какво очаква и как ще го придобие, как с труда си ще направи далечното близко. Твърдата му стъпка и ясен поглед придават оптимизъм и сигурност, младежки възторг и призивност на стихосбирката „Добро утро, хора!“ Младият сътрудник на „Димитровградска правда“ обича най-много трудовата утрин, когато край него вървят хората и сякаш с тях крачи самият живот — „забързан, засмян, упорит“, набъбнал от радост и свежи сили. Утрото на трудовия ден е за него като пролетно разсъмване, като символ на голямото начало, което отвежда към мечтани далечини.

Ей го
и слънцето!
Утрото е
хубаво,
а колко по-хубав
ще бъде
денят!

И защото делеше със строителите не само празника, а и техните делници, Пеньо Пенев познаваше изпитанията по техния път. Той издигаше нависоко не само диаграмата на успехите, но разбираше и мъката при преодоляване на трудното. Нашият строителен ден е съзидателен и велик, той е небивал, непознат на историята по мащаби и темпове. Но няма той не е напрегнат и суров? Нима не изпъва нервите, не подлага на проверка сърцата и волите? Пеньо Пенев не се страхуваше да говори за всичко онова, което ни липсва, което пречи на нашия поход, което ни огорчава и измъчва. Той славеше високо нашия устрем и изревяваше от болка за нашите недъзи.

В годините на нелегалните акции Вапцаров написа знаменитата си „История“, в която предвиждаше как поетите на бъдещето, улигани в темпове и в агитки, няма да разнищат „простата човешка драма“ на революционера-комунист, който се е задъхвал под прихлупеното небе на една жестока епоха и който храбро е изпълнявал дълга си. Това човешко страдание остава някак потулено зад мъчливата жертвеноготовност на героите, зад пламтящата червенина на революционните акции.

Пеньо Пенев работеше в друга епоха — не на разрушение, а на съзидание. Той изпитваше като свое лично щастие възможността да строи оня завод на живота „с яки, бетонни стени“, за който Вапцаров бе мечтал. Ала младият човек бе преплел всяка своя клетка с нервната система на своето време. Той знаеше как се ходи по стръмното, как хората вървят през препятствия и задръжки, газят в кал, оплитат се в трънаци. Той също се обръщаше към бъдните поколения, към потомците, за да ги запита дали ще разберат нас, съвременниците? Дали ще усетят оздравителната, мъчителната треска през века на раждането с всичките му трудности небивали?

След време
 дните като вентилатори
 ще изгребат
 дъха на преживяното
 не ще го върнат
 книги агитатори —
 за вас, потомци,
 непознато
 ще остане то!
 Ще бъде много писано
 и казано,
 но истината
 за строителя човек
 ще си остане
 в друг музей запазена —
 в човешкото сърце
 от двадесети век!

Това сърце на истината тупти в поезията на Пеню Пенев. Неговият стих се катери по стръмнините на времето заедно с поета, с него се задъхва, пада и отново се въззема все по-нагоре, към мечтания връх. Мъката в стиховете му не е никакво извънвременно чувство, загнездено в тъмните тъгълчета на душата, както у поетите, които естетизират „изначалното“ и „исконно“ страдание на човека. Тя е реална и земна, предизвикана от затрудненията и конфликтите в пътя напред, неразделна от прехода към бъдното и затова — преодолима. Истинска за поета е онази вяра, която е преминала през горнилото на „уплах и съмнение“ и е излязла оттам по-твърда и закалена. На такъв човек, който не премълчава нищо, който изповядва откровено своята болка, Пеню Пенев вярва повече, вярва, че той няма да изневери.

Този, който в строежа
 и мъка познава,
 той не може
 |и няма да му измени!

Младият поет принадлежи към хората, които се отдават на страстите си докрай. Той е верен на ботевското начало силно да любиш и мразиш. Когато се увлича, той е доверчив като дете, готов да прахоса себе си без остатък. Когато ненавижда, ненавистта му клокочи и запраща мълнии срещу противника. Когато страда, страданието разяжда като киселина чувствителната му натура. И тъй като беше влюбен в нашия мирен строителен ден, той мразеше хищното и коварно лице на империалистическия свят, който заплашва човечеството с оловените облаци на ядреното унищожение. Той се отвращаваше от хората у нас, които не са скъсали вътрешно с проклетите наслоения на буржоазното минало. Презираше дребните души, егоистите и лицемерите, за които комунистическата идея е станала разменна монета, за да получават удобства и сит живот. Него го гнетеше всичко отрицателно в атмосферата на култа към личността, неискреността и подозрителността, грубата разправа и недоверието към хората. Равносметката си с подобни явления той направи в стихотворението „Епоха“. Колко често стиховете му споделят голямата грижа, че не бива към ясения бряг на комунизма да доплуваме с нашите крамоли и дребнавост, с нашите коварства и кал.

В гърдите на този младеж бяха събрани голяма твърдост и голяма нежност едновременно. Един от разделите на първата си книга той не случайно е озаглавил „Бетон и нежност“. Високият и гръмогласен патос

на комунистическото настъпление не заглушава интимно-доверчивите нотки в поезията му. През стиховете минава една грижа, една жажда: да е добре на хората и хората да стават по-добри. Едно от хубавите си ранни стихотворения „Пътеки белеят“ той написа за Димитровград по време, когато между отделните жилищни блокове зеленее избуяла трева, а през нея белеят пътеки. Колко иска поетът всяка една от тези пътеки да бъде като протегната братска ръка „към приятеля мил — към човека“. Тяхната посока трябва да води само натам, „добри хора където живеят“. Заветът, който той оставя на съвременниците си, е:

Нека
 никога
 тези пътеки
не заглъхнат
 в трева!

Пеньо Пенев съзнава, че ние строим не за да създаваме експонати за някакъв грандиозен „музей на строителството“, а за да се подобрява животът и битът на човека, да кълят в душите повече семена на комунистическата нравственост. Към най-скъпото, към майка си, той се обръща с откровението на своята вяра:

И добри ще са, майко,
добри ще са
 хората —
като тебе добри!

В очите на мнозина, които съдят само по външността, младият поет минаваше за груб и недосягаем, намръсен и неприветлив. Сам той не се е мъчил да изглежда винаги усмихнат и всекиму приятен. В стихотворението „Релси“ той си дава следната характеристика:

Но такъв —
с непреклонна глава,
грубоват,
неспокоен,
готов —
аз от релсите
викам,
зова
и вървя
като клетва суров!

Външната грубост и суровост обаче служи като броня, зад която тупти едно голямо и човечно сърце. Пеньо Пенев просто гладува за повече доброта и обич между хората, за повече топлина и сърдечност в отношенията. Добрия човек най-вярно могат да го почувствуват децата, които се привързват без съображения и сметки. А където отидеше Пеньо Пенев, той притежаваше чудната способност да печели сърцата на малките немирници. През август 1958 г. прекарах десетина дни в курорта Ситняково, където и той почиваше и си спомням как го обичаха и търсеха всички деца на летувачи писатели и служители. Пеньо умееше да пълзи на ръце, да преиначава гласа си и да прави какво ли не, само и само да се радват малките палавници.

Спомням си още, че до сърцето си носеше всякога снимката на своя невръстен син, която му причиняваше толкова радост и болка едновременно. Нека препрочетем стиховете му и ще открием как той — грубова-

тият и гръмовит поет — се разнежда от мисълта за детската чистота и невинност, с какви думи започва да говори за сина си, думи галъовни и ласкави. Той въздиша, че не е чувал доста време „гласчето му крехко и сладко“, не е галил „косиците по-светли от лен“. Ала и когато цял е развълнуван от мисълта за сина в навечерието на неговото раждане (уверен, че ще му се роди именно момче), той преди всичко се тревожи от въпроса: какъв човек ще израсте от него? Ще носи ли заслужено името българин, голямото име на своя народ?

Пеньо Пенев е натура, която се разпъва между крайности, която от шеметните висоти на възторга пада в низините на страданието и обезсърчението. Всеки негов нерв е сякаш оголен и реагира болезнено остро на противоположни съприкосновения. Една мисъл често пронизва стиховете и тя ми се струва ключова да разберем драмата на поета. Това е мисълта за поколениято, към което принадлежи той и което е едно „поколение-мост“ към върховете „на нови столетия“. В подобно възприемане на нещата е заложена една изопната чувствителност за диалектиката на противоположни начала в нашата съвременност, за контрастите на епохата, за преходното в нея. Той е изпълнен с гордост, че е връстник на такава епоха, но и с тревога, дали ще издържи огромната тежест, която тя е натоварила на плещите му.

Те, неговите младежки плещи, заякнали по скелите, също се оказаха направени от чуплива материя. Те не понесоха всички сътресения, противоречия и депресии, които го овладяха през известен период от живота му. Последните години той промени средата си, дойде от Димитровград в София, попадна в обкръжение, не винаги подходящо за него. Обхванат от меланхолия и болезнени пристъпи, той започна да се теши с вино, да изплаква мъката си по кръчмите. Поетът, който горолмно надникваше времето, който мечтаеше само „ватенка топла за зимния ден“, се свличаше отпаднал край кръчмарския тегзях и се изповядваше пред чашата: „Здравей, чаша! Ний пак сме сами!“ Мъжественият певец на трудовия поход стоеше обронил глава като някакъв рано състарен човек и унило въздишаше: „О, колко съм злочест и уморен!“

Очевидно Пеньо Пенев боледуваше, преживяваше криза. Тя, неговата лична драма, не бива да се предоставя в нечистите ръце на мълвата. И в заблудите и в страданието си той е искрен. Мъката му е мъка на чист човек и от нея се изтръгват понякога дълбоко изстрадани, пречистени акорди на една затрогваща елегичност, както е в стихотворението „Пътека“.

За жалост болезнените състояния и упоритата меланхолия смазаха Пеньо Пенев в решителен момент от живота му, тласнаха го към съдбоносно решение. В поезията си обаче той намери сили да излезе победител. Той преживя творческо очищение от своята криза, преболедува я и отрази това в поемата си „Дни на проверка“. Отново той се върна при своите братя, при ония, които са сдружени „с бетона, с желязото, с тухлите“.

„Дни на проверка“ е най-значителното създание на Пеньо Пенев, едно от най-драматичните произведения в съвременната ни лирика. Поемата е равностетка на един труден път, една изповед, откровена и пряма докрай. Тя звучи многогласово, полифонично, през нея преминават много и различни вътрешни мотиви. Отделните мотиви получават своето единение чрез вътрешния образ на поета, който разговаря безкомпромисно с нас, разтваря като на длан своята душевност, разнища противоречията си, които са и противоречия в времето.

Поемата започва с мотива на саморазкаянието, с горестната молба за прошка пред майчиния скут. Какво се е случило с него? Защо е толкова изстрадал? Той не скрива своите заблуждения, разкайва се за прахосаното в „кръчмарската смрадливост“ време, жали за „неспастрените дни“, за семейното гнездо, оставено празно. Ала природата му е мъжествена и буйна, той няма да спре при голото разкаяние и да застане пред нас, поси́пал смирено главата си с пепел. Не, той не е от хората, създадени само за плач, очите му „не са на мокро място“.

След горчивата изповед пред майката отново се възправя един дръзновен поет и повежда разговор със своя век, който е „един велик, един брутален век“. Минал завоите на съмнението, изпил пелина на неверието, той се завръща още по-закален в своята вяра, в дълбоката си и чиста обич към комунистическата идея, към пътеводителя в трудния поход — партията.

Объркал крачка в строя на човешкия безброй,
излязъл от редицата за малко — аз посоката сверих.
Сверих я на сърцето си по точния компас,
на разума в хладилника събитията жежки охладих:
Видях! Посоката е вярна! И върхът е там! Пред нас!

Отново интонациите на силата изпъват стиха и му дават мускулатура. Отново поетът се е почувствувал в правата си да води диалог с епохата, да говори като неин пълномощник. „И с теб, епохо, ний не се римуваме, но ритъмът един и същ е в нас!“ Певецът на младежките дерзания, вестоносецът на идеала стяга ръце в юмрук и настъпва. Той пак е в атака, атака срещу издребняването в идеалите, срещу търговията с високите цели, срещу празната суета на модерните еснафи. Той, Пеню Пенев, няма да се примири с малките дела и с ниските цели, няма да се съгласи нашият най-светъл и „воюващ стремеж“ да „робей в домашна употреба“, да се затвори в баналния кръг на житейската пресметливост, да се ограничи в интереса към мача и тотото.

Поемата е написана със средствата на психологическата лирика, във вътрешна близост с най-драматичния поет в нашата литература, Яворов. В нея дочуваме отгласи не само от монологичната психологическа лирика на Яворов, но и от трибунната, скандираща дикция на Маяковски. Това съединение на Маяковски и Яворов документира не само кои са били учителите по поезия на Пеню Пенев към края на живота му, но очертава и амплитудата на полярни и контрастни емоции, които намират художествено равновесие в своеобразния изповеден строй на произведението.

Отначало „Дни на проверка“ се е наричала „Сто възела“. В нея наистина са завързани „сто възела на напрежението“. Зад челото на поета вият страховито „насрещни ветрове“, бунтува се с бяс „едно небе тревожно, гръмовито“, клокочи буря, „адска буря“ и мозъкът „осветкавичен“ гори. Хора, които изживяват по такъв начин нещата, са сякаш предопределени да изгорят в увлеченията си, да се изпепелят в страстите си. У тях тревогите избухват със силата на взрив, тях не можем да ги мерим с дребничките човешки мерки за „нормалното“. Чувствата на поета го хвърлят в противоположни крайности, те могат да експлодират в най-непредвидени постъпки.

След преждевременната и трагична гибел на Пеню Пенев се пуснаха в ход различни слухове и какви ли не тълкувания за причините на неговата смърт. Всяко време си създава свои легенди. В книгата си за Пол Гоген английският романист Съмърсет Моам пише как човешкият род „се

нахвърля жадно върху каквито и да е случки, удивителни или загадъчни, из живота на хората, отличили се що-годе между близките си, после изброява някаква легенда и започва да се придържа към нея с фанатична вяра. По такъв начин романтичното в душата на човека протестира срещу всекидневието в живота“.

Ние сме длъжни да освободим името на Пеню Пенев от тъмните примеси на мълвата, от дразнещия привкус на сензацията. Длъжни сме да отхвърлим всеки користен опит да се противопоставя поетът на нашата действителност, да се изкара едва ли не като нейна жертва. Срещу подобно злословие се възправя самият той с цялото си творчество и с предсмъртните думи, които остави в своя бележник: „Аз бях по душа и сърце комунист и умирам като такъв. Не се страхувам. Аз съм бил по сърце комунист и честен човек.“

Зад бронята на твърдостта поетът пазеше една особено чувствителна тъкан, която бе разкъсвана от противоречията на времето. У него отекваха по-силно възторзите, но го раняваше по-жестоко и всяка несправедливост, всеки остатък от култовското безчовечие. Сам той не е бил безпогрешен и би било обидно да правим от неговия образ икона. Най-малко Пеню Пенев се нуждае от това, още повече че той не скриваше своите сенки, бореше се с тях, побеждаваше ги чрез светлината на своя стих. Но и в грешките си той очакваше от нас повече топлота и разбиране, повече близост и доверие, особено в трудните часове от последните си години. В една от известните си статии за Маяковски първият съветски комисар на просветата А. В. Луначарски отправя един укор към съвременниците си, който не е излишно да припомним. Още повече основание ни дава сам Пеню Пенев, който винаги е изпитвал особена близост към Маяковски, чувствувал се е негов ученик, а и в предсмъртните си минути е бил мислено с него и е записал върху портрета му: „Идвам при тебе, мой бог!“ Даже в края на Пеню някои са готови да дирят подражание. Ала това е нелепо, най-малко с такива неща човек си играе да подражава. Но да се върнем към Луначарски, който говори по повод гибелта на Маяковски: „Не всички ние приличаме на Маркс, който казваше, че поетите се нуждаят от голяма ласка. Не всички ние разбираме това и не всички разбирахме каква огромна ласка е била нужна на Маяковски, как той нищо повече не е очаквал от една задушевна дума. . . “

Пеню Пенев си отиде без време, но той ни остави в наследство една голяма и чиста вяра, един гръден и мажорен глас, непохабения глас на нашата строителна младост. В стиховете си той мечтаеше да стигне до сърцата на съвременниците и преди всичко до хората от първата линия на труда:

Вие, които с мен сте вървели,
вие, които сте държали трион,
вие, които сте издигали скели
и знайте как зрее бетон,
как тухли до кръв ожулват ръцете —
вие ще ме разберете!

И съвременниците наистина го разбраха. Днес Пеню Пенев е поет, обичан от читателите, близък до младежките сърца. Неговото дело получи високо признание, посмъртно поетът бе удостоен със званието „лауреат на Димитровска награда“.

Той принадлежеше към дръзкото племе на преобразователите и строителите, които са винаги в очакване на нова площадка, винаги развълну-

вани като пред нов полет. В кръвта му туптеше трескавият и динамичен пулс на неспокойното ни време. Смъртта пресече много мечти, много планове за творчество помръкнаха неосъществени. Напуснал ни толкова рано, неговият образ като поет остана някак незавършен.

Не мисля, че поетът Пеню Пенев се нуждае от митологични преувеличения. Той е едно явление в съвременната ни поезия — недовършено, грапаво, но самородно. Стиховете му притежават едно рядко качество: автентичност. Автентичен в тях е не само възторгът, автентично е и страданието. Поетът се развиваше, преборваше се с големите мъчности на изкуството, с трудностите на поетическата култура. Той още не беше стигнал върховете на поезията, дори своя собствен връх. „Дни на проверка“ е първият изглед към върха.

В тази поема той писа, че ще си замине от нас с протегнати ръце, с отворени очи. Такъв ще пазим в съзнанието си неговият портрет: с лице, обгоряло край скелите, с очи, ненаситни за светлината на разсъмването, с ръце, протегнати за повече доверие и обич.